

بسم الله الرحمن الرحيم

تحلیل شخصیت زن از دیدگاه نهج البلاغه

جلسه ششم: پاسخ به یک سوال

سؤال: با توجه به مقام انسانی زن، آیا زن مجاز است مرحله جلوه‌گری را در محدوده خانواده داشته باشد؟ مثلاً آرایش داشته باشد؟ به عبارت دیگر آیا مردان بزرگ تمایلی به جلوه‌های زنانه دارند؟

پاسخ: نکته اول این که اگر زن در افق شخصیت زنانه قرار بگیرد، باید براساس معیارهای عقلانی صورت بگیرد؛ یعنی در مسایل زناشویی به وظایف خود عمل کند؛ اما اگر مرد هم به مراتب بالا رسیده باشد و مطالبه‌ای نداشته باشد؛ بنابراین زن وظیفه‌ای ندارد؟ این امر نسبی است؛ یعنی در صورت مطالبه مرد، زن باید جلوه‌گری کند؟ یا می‌تواند فراتر از افق زن ظهور و بروز کند؟

چند مقدمه:

۱. نسبت مؤمن؛ یعنی مؤمنی که تجلی عقل است با دنیا چیست؟

در اصول کافی آمده: خداوند متعال از حضرت آدم علیه‌السلام پرسید: «عقل را می‌خواهی یا دین و حیا را؟» حضرت آدم علیه‌السلام فرمود: «عقل، دین و حیا گفتند: هر جا عقل باشد ما هم هستیم.»

رهبانیت کل زندگی خود را در اختیار خدا قرار دادند و ادعا داشتند دنیا را کنار گذاشته‌اند؛ ولی پیامبر ما صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم رهبانیت را نفی کردند. در دین ما دنیای مذموم و

دنیای ممدوح وجود داشته و می فرمودند: «بر حس شرایط زمان سبک زندگی ائمه اطهار علیهم السلام متفاوت بوده است.

در آیه ۳۲ سوره مبارکه اعراف آمده: قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ وَالطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ قُلْ هِيَ لِلَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا خَالِصَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَذَلِكَ نَفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ

بگو: چه کسی زینت‌های خدا را که برای بندگان خود آفریده حرام کرده و از صرف رزق حلال و پاکیزه منع کرده؟ بگو: این نعمتها در دنیا برای اهل ایمان است و خالص اینها (یعنی لذات کامل بدون الم، و نیکوتر از اینها) در آخرت برای آنان خواهد بود. ما آیات خود را برای اهل دانش چنین مفصل و روشن بیان می‌کنیم.

در این آیه تصریح شده است چه کسی زینت‌ها و نعمت‌های باشکوه دنیا را که خداوند برای مؤمنین آفریده است و کفار هم در کنار آن‌ها روزی می‌خورند، حرام کرده؟ در روز قیامت، این نعمت‌ها خالص برای مؤمنین است. از طرف دیگر آیات و روایات در مورد زهد و کناره‌گیری از دنیا و بسنده کردن به مقدار کمی از ارزاق توصیه شده است.

در مورد وجود مبارک پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم اشکال می‌کردند که چرا مثل انسان‌های عادی غذا می‌خورند، بازار می‌روند و ... و برایشان عجیب بود.

انبیاء باید رفتارهایشان مثل مردم باشند تا بتوانند راهنمای مردم باشند، اگر مثل فرشتگان بودند، قابل تمسک و الگوگیری نبودند.

در صدر اسلام هم بعضی افراد، زن را بر خود حرام می‌کردند و پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم آن‌ها را مذمت می‌کردند و می‌فرمودند: «در اسلام، رهبانیت وجود ندارد.»

امام علی علیه السلام در مورد زهد فرمودند: «نه به خوشی های دنیا دل ببندید و نه به آن چه از دست می دهید غمگین شوید.»

در روایت آمده خدا وقتی نعمتی می دهد، دوست دارد اثر آن نعمت را در زندگی مؤمن ببیند.

در قرآن آمده: نعمت خود را بیان کن؛ یعنی از آن استفاده کن، نه فخرفروشی.

نسبت مؤمن با دنیا، انزوا نیست. عالی ترین مرحله تکامل این است که در بطن دنیا به آخرت برسد.

۲. رابطه نفس با بدن؛ مانند راکب و مرکب است. روح اصل انسانی است و تکامل پیدا می کند؛ ولی چون مرکب او بدن است، باید از بدن خود مراقبت کند؛ بنابراین تمام لوازم این مرکب را برایش مهیا کند. از جهات مختلف خورد و خوراک و غرایز و... براساس تعادل، طبق اصول دین و سبک زندگی اسلامی.

نفس وقتی می تواند عروج پیدا کند که مراقبت از بدن انجام شود. مکاتب گوناگون در اسلام و خارج اسلام در مورد این رابطه نظریاتی داده اند که دچار افراط و تفریط بوده اند.

اسلام هم توصیه به استفاده از نعمت ها و پرهیز از اسراف و تجمل گرایی و دوری از ریاضت و رهبانیت دارد.

بدن براساس شرایط تکامل مادی، نیازهایی دارد؛ همین طور بر اساس سیر تکامل معنوی، نیازهای متفاوتی دارد.

ذوات مقدس معصومین علیهم السلام برنامه مادی و طبیعی مخصوص به خود دارند و انسان هایی در سطوح عادی برنامه مخصوص به خود در مرتبه نفس خود دارند. در مسئله

غریزه نیز، غریزه براساس حکمت قرار داده شده و باید نیازهای جنسی برآورده شود و اگر سرکوب شود یا بیش از حد باشد، از مسیر تعادل خود خارج می شود.

۳. نگاه به سیره ذوات مقدس معصومین علیهم السلام و الگوگیری از آنها در مسایل زناشویی مضامین دینی فراوانی آمده است.

بحث در این جا در دو سطح مطرح است، یکی خانواده‌ای که زوجین هر دو در سطح عالی و انسان‌های برگزیده هستند؛ مثل حضرت علی و حضرت فاطمه سلام الله علیهما و همچنین پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله وسلم و حضرت خدیجه سلام الله علیها، در مورد روابط این ذوات مقدس، مضامین زیادی نیامده؛ ولی بحث در مورد سیره در مواردی است که همسران آنها یا در حد حضرت خدیجه سلام الله علیها نبوده‌اند و یا آدم‌های عادی بوده‌اند. در این موارد مضامین زیادی آمده است. دوست داشتن زن از صفات اولیاء است؛ تعدد زوجات، حکمت‌های سیاسی و اجتماعی داشته است.

۴. اسلام مضامین دقیقی در مورد مسائل زناشویی دارد. وقتی زن و مرد این مسایل را درست فهم نمی‌کنند، آسیب به خانواده می‌زند، مخصوصاً در زمان انعقاد نطفه مسایلی باید رعایت شود که قطعاً ذات مقدس پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم نیز این مسایل را رعایت می‌کردند.

پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم در مرگ فرزند خود گریه می‌کردند و بعضی افراد اعتراض می‌کردند که شما پیغمبر هستید و نباید گریه کنید.

حضرت فرمودند: «من هم انسانم و عاطفه دارم و اشک جاری می‌شود، عزاداری باید انجام شود و حدود مخصوص خود را دارد.»

در اسلام احکامی برای مسایل زناشویی آمده که اگر رعایت شود، تأثیر فوق العاده‌ای در زندگی دارد.

در افق غریزه باید کاملاً شرایط آن را رعایت کرد و این مسئله کاملاً عقلانی است؛ پس به جز مواردی که هر دو معصوم باشند، باید تمام مسائل طبق دستورات اسلام رعایت شود.

زن عاقل زنی است که احکام زناشویی را به طور کامل رعایت کند و مرد عاقل هم همین وظایف را دارد و در خارج خانه کاملاً بر خلاف داخل خانه است و در تمام جهات باید خود را محافظت کند؛ حتی در صحبت کردن. این جامعه، جامعه آرمانی است.

نگاه اسلام به تعدد زوجات این است که اگر به هر دلیلی یک مرد در داخل خانه ارضاء نمی شود یا با فساد یا به طریق قانونی خود را ارضاء می کنند، اسلام راه قانونی برای این گروه از مردان قرار داده است. در مورد پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم موضوع کاملاً متفاوت و غالباً سیاسی بوده، در مورد ائمه معصومین علیهم السلام بحث تکثیر نسل بوده. در نگاه اسلام تعدد زوجات و ازدواج موقت یک مسئله درجه دو است نه مسئله اصلی و اگر در مسئله درجه دو نیز پاسخ داده نشود دچار انحراف و فساد می شود.

در بسیاری از موارد زنان مقصر هستند و خود را در جامعه عرضه کرده‌اند و جامعه را دچار فساد کرده‌اند؛ از طرف دیگر به مرد خود اهمیت نمی‌دهد، مرد هم ترجیح می‌دهد در بیرون خانه خود را ارضاء کند و این خانواده از هم می‌پاشد؛ بعضی خانم‌ها هم محفوظ و محجوب هستند؛ ولی وظایف خود را انجام نمی‌دهند و باعث انحراف مرد می‌شوند.

در زندگی ایمانی، عالی‌ترین کیفیت زناشویی را دارند و مجالی برای فکر کردن به دیگران نمی‌ماند. در دنیای شیطانی امروز مسئله را برعکس کرده‌اند.

لذت بخش‌ترین مرحله، مرحله عشق و محبت است؛ چون فقط به هم عشق می‌ورزند و عمیق‌ترین رابطه را با هم دارند.

حوزه مجازی مهندس طلبه

@onlinehawzah

اللهم صلی علی محمد و آل محمد و عجل فرجهم